CZU: 347.961.4:004.77 **https://doi.org/10.59295/daj2022.20**

POSIBILITATEA EXERCITĂRII DE CĂTRE NOTAR A COMPETENȚELOR PE SUPORT ELECTRONIC ȘI LA DISTANȚĂ

THE POSSIBILITY OF THE EXERCISE OF COMPETENCES BY THE NOTARY ON ELECTRONIC AND REMOTE SUPPORT

Pistriuga Vitalii, Magistru în drept, notar, Departamentul Drept Privat,
Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID 0000-0002-2818-7159

Abstract: Digital transformation in the Republic of Moldova, is developed quite fast. The notarial activity, which represents one of the mechanisms of the state to guarantee the rights and legitimate interests of citizens, also requires a transformation in electronic format. The notarial deeds development in electronic format and those at a distance is already a reality in several countries. The time has come to examine in substance whether all the powers attributed to the notary can be carried out electronically and/or remotely or not? In this paper, the author will try to argue his position on the limit of the powers of the notary in electronic and/or distant format.

Cuvinte-cheie: *act notarial în format electronic, act notarial la distanță, procedura de autentificare, competența notarului.*

Potrivit art. 4 din Legea nr. 246/2018 [1], activitatea notarială se realizează în 4 forme: oferirea consultației notariale, îndeplinirea procedurii notariale, îndeplinirea acțiunii notariale și întocmirea actului notarial. Legislația actuală nu conține definiția acestor termeni, cu excepția acțiunii notariale, care, conform art. 5 alin. (9) din Legea nr. 246/2018 [1], *reprezintă o totalitate de fapte întreprinse şi acte emise de notar, îndreptate spre stabilirea faptelor şi împrejurărilor necesare întocmirii şi executării actului notarial sau îndeplinirii procedurii notariale.*

Normele privind competența notarului ar fi trebuit să descrie fiecare din aceste forme de realizare a activității notariale, însă art. 11 din Legea nr. 246/2018 [1] relatează doar despre acte și acțiuni notariale, în alin. (1), și consultații notariale, în alin. (2), iar procedura notarială a rămas nespecificată în mod expres. Sincer vorbind, în partea referitoare la competența notarului, din cauza lipsei unui concept clar privind terminologia utilizată, s-a ajuns la un haos. Or, în mod clasic, o procedură notarială conține în sine acțiuni săvârșite, care se soldează cu un anumit rezultat – act. Definiția legală a acțiunii notariale este confuză, deoarece

presupune o totalitate de fapte și acte, iar totalitatea actelor și faptelor formează procedura, chiar dacă din aceeași definiție rezultă că această totalitate este necesară pentru întocmirea unui act sau îndeplinirea unei proceduri notariale. Respectiv, mai corectă ar fi formularea noțiunii de acțiune notarială în formă de acte individuale.

În același timp, procedura notarială include acțiuni și acte notariale, deoarece în cadrul unei proceduri notariale pot fi întocmite mai multe acte notariale. De ex., în cadrul procedurii succesorale notariale putem regăsi: autentificarea declarației de renunțare la moștenire, autentificarea declarației de acceptare a moștenirii, eliberarea certificatului de calitate de moștenitor, eliberarea certificatului de moștenitor, etc.

Drept consecință, conținutul art. 11 din Legea nr. 246/2018 poate fi criticat, deoarece relatează despre acte și acțiuni notariale, iar în realitate conține acte și proceduri notariale. Formularea prevăzută în art. 12 din Legea României nr. 36/1995 [2], potrivit căreia *notarul public îndeplineşte următoarele acte şi proceduri notariale,* este una mai reușită.

Conform art. 11 din Legea nr. 246/2018, competența notarului din Republica Moldova include: *a) redactarea înscrisurilor cu conţinut juridic, la solicitarea părţilor; b) autentificarea înscrisurilor; c) procedura succesorală notarială; d) eliberarea certificatului de moştenitor; e) eliberarea certificatelor de proprietate; f) certificarea unor fapte, în cazurile prevăzute de lege; g) legalizarea semnăturilor de pe documente; h) legalizarea semnăturii traducătorului sau interpretului autorizat; i) actele de protest al cambiilor şi al cecurilor; j) numirea, în cazurile prevăzute de lege, a custodelui sau a administratorului masei succesorale; k) legalizarea copiilor de pe documente şi a extraselor din ele; l) efectuarea şi certificarea traducerilor; m) transmiterea înscrisurilor persoanelor fizice şi juridice altor persoane fizice şi juridice şi, după caz, eliberarea certificatului; n) primirea în depozit a mijloacelor financiare, documentelor şi instrumentelor financiare; o) somarea publică a creditorilor; p) asigurarea probelor; q) organizarea şi desfăşurarea licitaţiilor, certificarea etapelor procedurale ale licitaţiilor sau ale rezultatelor acestora; r) desfacerea căsătoriei prin acordul soţilor; s) eliberarea duplicatelor actelor notariale; t) medierea în condiţiile legii; u) învestirea cu formulă executorie; v) orice alte acte şi acţiuni prevăzute de actele normative*.

Înainte de a examina limita competenței notarului în materia actelor notariale pe suport electronic, este nevoie de a clarifica ce este un act notarial pe suport electronic? În fond, un act notarial pe suport electronic nu reprezintă un act *sui generis*. Concluzia dată se bazează pe faptul că atât rolul notarului, cât și forța juridică atribuită actului notarial nu se modifică, deși unele aspecte procedurale de atingere a acestui rezultat sunt diferite. Din acest considerent, urmează a fi

diferențiat doar suportul actului notarial: hârtie tradițională sau suport digital/ electronic.

Din această perspectivă, putem observa că, în prezent, conversiunea oricărui document pe suport de hârtie în format digital deja nu mai este o problemă tehnică. Ca urmare, orice act/document notarial poate fi expus pe un suport digital, cel puțin din perspectiva păstrării acestuia în arhiva.

În același timp, putem observa că un act notarial pe suport electronic poate fi obținut nu doar în rezultatul conversiunii celui pe suport de hârtie, ci și în cazul aplicării unor instrumente electronice, cum ar fi: un pix special pe touch screen sau semnătura electronică. Drept consecință, actele notariale pe suport electronic pot fi obținute în rezultatul: a) conversiunii unui act notarial pe suport de hârtie; sau b) utilizării instrumentelor de semnare a documentelor electronice. Aceste instrumente pot fi utilizate de unul, mai mulți sau toți participanți la actul notarial.

Dacă existența unui act notarial pe suport electronic în rezultatul conversiunii nu creează nici probleme tehnice, nici probleme juridice, în măsura în care sunt utilizate doar în scopul de arhivare, atunci în cazul utilizării instrumentelor de semnare a documentelor electronice pot apărea unele dificultăți. Astfel, autorul evidențiază următoarele limite/dificultăți:

- nu pot fi întocmite pe suport electronic acte notariale, care urmează să existe doar într-un singur exemplar.

Învestirea cu formula executorie presupune în rezultat apariția unui titlu executoriu. Titlu executoriu urmează a fi emis doar într-un singur exemplar. Actul electronic este susceptibil de copiere/utilizare multiplă conform caracterisiticilor sale tehnice.

Un pas imens pentru implementarea actului notarial pe suport electronic și cel la distanță reprezintă Legea nr. 126/2023 [3]. În privința acestei proceduri notariale, este prevăzută următoarea soluție în art. 43 alin. (11) din Legea nr. 246/2018: *se învestesc cu formulă executorie în formă electronică doar actele care au fost semnate şi autentificate în formă electronică*. În opinia autorului, abordarea în cauză este una greșită, deoarece existența în circulație a mai multor titluri executorii va sprijini posibile fraude în acest domeniu.

- nu pot fi întocmite pe suport electronic acte notariale, care se referă la documente pe suport de hârtie.

Având în vedere că cambiile și cecurile, ca titluri de valoare, se întocmesc pe suport de hârtie, actele de protest al acestora nu pot fi întocmite pe suport electronic, deoarece urmează a fi îndeplinite pe aceeași hârtie. Această competență se confruntă și cu dificultatea relalată mai sus, deoarece cambiile și cecurile se află în circulație doar într-un singur exemplar.

Similar, nu pot fi primite în depozit/la păstrare mijloacele financiare, docu-

mentele şi instrumentele financiare, inclusiv testamentele olografe. De fapt, în cazul de față este o combinație a ambelor cazuri, deoarece în cazul primirii în depozit notarul este obligat să elibereze un certificat, care urmează a fi restituit la restituirea bunurilor primiți în depozit. Astfel, acest certifiat trebuie să existe doar într-un singur exemplar.

Această poziție este susținută în art. 5^1 alin. (5) din Legea nr. 246/2018 doar parțial, fiind menționată doar *primirea la păstrare a testamentului olograf şi a altor documente pe suport de hârtie*.

Este de observat că, dificultatea va putea fi depășită atunci când documentul pe suport de hârtie va fi conversat în formă de document electronic.

- nu pot fi întocmite pe suport electronic actele notariale în cazul în care beneficiarul acestei proceduri nu asigură condițiile tehnice necesare.

Bineînțeles, tehnologiile informaționale se dezvoltă foarte operativ. Cu toate acestea, implementarea acestora în practică durează, iar asigurarea utilizării la 100 % necesită și mai mult timp. Din acest motiv, chiar dacă notarul este capabil să îndeplinească unele proceduri notariale în format electronic, această capacitate urmează să fie răspândită și asupra beneficiarilor acestei asistențe notariale.

De ex., orice procedură de notificare notarială sau transmitere a unui document va putea fi îndeplinită în format electronic doar atunci când destinatarii acestor documente sunt capabili să recepționeze în format electronic. Astfel, nu pot fi îndeplinite în format electronic următoarele proceduri: transmiterea înscrisurilor persoanelor fizice şi juridice altor persoane fizice şi juridice şi, după caz, eliberarea certificatului; somarea publică a creditorilor.

Având în vedere diversitatea formelor de asigurare a probelor conform legislației de procedură civilă, unele din aceste forme pot întruni dificultatea respectivă.

Această poziție nu a fost susținută în art. 5^1 alin. (5) din Legea nr. 246/2018, fiind menționată doar *asigurarea probelor*. Specificarea faptului că asigurarea probelor nu poate fi întocmită în format electronic, fără a specifica excepțiile, va face inutilă săvârșirea unor acte notariale derivate din această procedură, cum ar fi: certificarea conţinutului paginilor web, programelor sau al altor produse informatice, care este utilizată în acest scop. În plus, nu poate fi găsită justificare pentru situația în care instanța de judecată poate asigura o probă în format electronic, iar notarul nu poate.

- nu pot fi întocmite pe suport electronic actele notariale în cazul în care notarul nu poate asigura condițiile tehnice necesare.

În fond, pentru a întocmi un act notarial pe suport de hârtie, notarul trebuie să creeze condiții tehnice certe, pentru a fi sigur de rezultatul utilizării acestor tehnologii și soluții. În măsura în care notarul nu poate asigura asemenea condiții

– actul notarial nu poate fi îndeplinit, chiar dacă în alte țări există soluții tehnice.

Orice soluție tehnică sau tehnologie va putea fi utilizată de către notar doar dacă Republica Moldova, ca stat, o va accepta, iar notarul va fi asigurat cu condiții necesare exploatării acesteia. Investirea în mod particular în tehnologii noi este costisitoare, iar plata pentru asistența notarială este stabilită sub controlul statului. În aceste condiții, impunerea notarului de a procura tehnologii moderne costisitoare din cont propriu și fără a oferi garanții că aceste tehnologii vor putea fi utilizate o perioadă suficientă în care să fie recuperate aceste investiții și fără a asigura independența financiară a notarului, poate genera situații de incapacitate de plată a notarului.

O susținere indirectă a acestui caz găsim în art. 8 alin. (1) lit. c[1]) din Legea nr. 246/2018, care stipulează ca temei de refuz în îndeplinirea actului notarial *nu sunt întrunite condițiile prevăzute la art.5[1]*.

În această dificultate suntem și în cazul în care notarul urmează să interacționeze cu alte autorități/instituții publice, iar aceste autorități/instituții publice încă nu au creat condiții tehnice necesare pentru a prelucra actele notariale pe suport electronic. De ex., procedura de desfacere a căsătoriei prin acordul soţilor nu poate fi soldată cu emiterea încheierii de desfacere a căsătoriei în format electronic, din motiv că Agenția Servicii Publice nu acceptă recepționarea acesteia în format electronic. Bineînțeles, aici se adaugă și dificultatea legată de restituirea către ASP a certificatului de căsătorie pe suport de hârtie, prezentat de soți, care urmează a fi anexat la această încheiere.

O situație similară poate fi și atunci când notarul nu poate asigura pe deplin realizarea principiilor transparenței și publicității, necesare pentru organizarea şi desfăşurarea licitaţiilor, certificarea etapelor procedurale ale licitaţiilor sau ale rezultatelor acestora. Drept consecință, această competența la fel urmează a fi exclusă.

- <u>nu pot fi întocmite pe suport electronic actele notariale în cazurile în care sunt interzise de lege</u>.

Orice stat poate introduce limite pentru a proteja ordinea publică, securitatea națională, precum și orice altă valoare supremă.

În acest context, de ex., având în vedere lipsa formei electronice a testamentelor conform legislației RM, art. 5[1] alin. (5) din Legea nr. 246/2018, interzice expres autentificarea testamentului, precum și lărgește lista actelor și acțiunilor notariale interzise în alte cazuri prevăzute de lege.

Legea nr. 126/2023 introduce în mod expres încă două competențe interzise (art. 5[1] alin. (5) din Legea nr. 246/2018):

- *certificarea aflării persoanei în viaţă sau a aflării persoanei într-un anu-*

mit loc;

În fond, excluderea acestei competențe duce la excluderea oricărei alte proceduri notariale, care pretinde stabilirea faptului aflării persoanei în viață, de altfel spus, aproape toate actele și procedurile notariale se îndeplinesc la cererea solicitantului. Cu excepția unor cazuri, când procedura notarială se deschide de către notar din oficiu, orice altă procedură presupune stabilirea identității unui solicitant viu (în cazul persoanei fizice). Deci, dacă notarul nu poate stabili identitatea persoanei, inclusiv a constata că acest solicitant este viu, respectiv, notarul nu poate îndepli actul notarial cerut. Respectiv, în cazul în care această normă se va aplica, va fi blocată orice asistența notarială electronică, inclusiv cea la distanță. Drept urmare, se recomandă abrogarea acestei norme.

- *numirea, în cazurile prevăzute de lege, a custodelui sau a administratorului masei succesorale*;

În fond, vreo dificultate pen tru această procedură nu se identifică, cu excepția procedurii de notificare a persoanelor interesate, care se poate confrunta cu dificultatea descrisă mai sus. Drept consecință, nu este clară justificarea acestei limitări.

Toate dificultățile relatate mai sus se referă la situația, când actul notarial se suport electronic este întocmit cu prezența fizică a solicitantului în fața notarului. Iar limitări în competențe pentru cazurile când actul notarial este întocmit la distanță vor fi relatate *infra*.

În primul rând, este de observat că legiuitorul nu face deosebire între cazurile când interzice competențe pentru acte notariale pe suport electronic și cele la distanță. În al doilea rând, orice procedură la distanță nu se limitează doar la cazurile când actul notarial este îndeplinit pe suport electronic (cu toate că, de regulă, actul notarial la distanță se întocmește pe suport electronic).

Deci, în cazul în care actul notarial la distanță se soldează cu un act notarial pe suport electronic, toate dificultățile descrise mai sus sunt relevante, iar limitarea competenței urmează a fi aplicată în modul similar.

Specificul procedurii notariale la distanță constă în faptul că, notarul nu are posibilitatea să verifice și să stabilească toate faptele juridice necesare în mod tradițional, față în față, ci este nevoit să utilizeze soluțiile tehnice puse la dispoziție. În această ordine de idei, exercitarea competenței este dependentă de doi factori de bază: soluțiile tehnice disponibile notarului și nivelul de pregătire profesională a notarului. Soluțiile tehnice permise de a fi utilizate de către notar urmează a fi stabilite expres de cadrul normativ. Ținând cont de autonomia financiară a notarului moldovean, disponibilitatea soluției tehnice depinde de resursele financiare pe care notarul le poate investi. În partea ce ține de nivelul de pregătire profesională, notarul poate obține calificativele necesare ca urmare a instruirii

profesionale sau, în cazul în care sunt necesare cunoștințe speciale aprofundate, notarul poate apela la asistența unui specialist în domeniul IT care va participa la îndeplinirea actului notarial la distanță.

În partea ce ține de soluții tehnice, observăm că fiecare stat vine cu abordarea proprie. Astfel, de regulă, sunt utilizate platforme speciale de videoconferință. În majoritatea cazurilor, această platformă este creată și pusă la dispoziție de către organizații notariale profesionale (de ex., Regatul Spaniei, Franța, Regatul Belgiei, Lituania, Brazilia). Uneori, platforma este pusă la dispoziție de către stat (de ex., Republica Portugheză). Există și țări, unde statul nu stipulează necesitatea utilizării unei platforme speciale, iar notarii singuri trebuie să caute soluții, inclusiv pot utiliza platforme de videoconferință publice, cum ar fi: zoom, viber etc. (de ex., Georgia).

Utilizarea tehnologiilor informaționale la întocmirea actelor notariale la distanță impune cunoștințe speciale nu doar din partea notarului, dar și din partea beneficiarului acestei asistențe notariale. Or, în cazul în care nu deține cunoștințe respective, solicitantul/beneficiarul riscă fraudarea și lezarea drepturilor și intereselor sale legitime.

Ținând cont de cele menționate, autorul evidențiază următoarele limite/dificultăți în cazul îndeplinirii actului notarial la distanță:

- ✓ acte notariale la distanță pot fi întocmite doar în cazul în care solicitantul/beneficiarul a acceptat acest mod de comunicare.

Notarul nu are nici competența, nici cunoștințe de a verifica nivelul de cunoștințe ale solicitantului în domeniul IT. Pentru a depăși această provocare, consider oportună exercitarea acestui tip de acte notariale doar atunci, când anterior, cu prezența fizică, după ce notarul a explicat toate riscurile aplicării procedurii notariale la distanță, solicitantul a acceptat îndeplinirea actelor notariale în acest mod.

O limitare asemănătoare, care pretinde consimțământul anticipat, observăm în art. 56^1 alin. (1) din Legea nr. 135/2007 [4] (în vigoare din 05.04.2023): *Hotărârea privind ţinerea adunării generale prin intermediul mijloacelor electronice de comunicaţie se ia de către adunarea generală a asociaţilor doar cu referire la şedinţele ulterioare şi doar pentru un termen care să cuprindă cel mult perioada desfăşurării următoarei adunări generale ordinare anuale*.

- ✓ nu pot fi întocmite la distanță acte notariale în cazul în care notarul nu este sigur în rezultatele utilizării soluției tehnice.

Etapizând procedura de îndeplinire a actelor notariale, putem observa că anumite etape pot fi asigurate cu soluții tehnice destul de avansate, chiar dacă omitem faptul că inteligența artificială care este utilizată nu aparține statului, ci unor companii private. Republica Moldova nu se poate lăuda cu asemenea

inteligență artificială. De ex., pentru stabilirea identității unei persoane, statul intenționează să pună în aplicare procedura de identificare şi verificare de la distanţă a identităţii unei persoane prin utilizarea soluţiei eKYC (Electronic Know Your Customer). O procedură de stabilire a identității solicitantului mai simplă va crește riscul fraudării și nu va corespunde scopului activității notariale de a garanta circuitul civil cu acte de autoritate publică veridice și probante.

O tehnologie fermă în domeniul luării consimțământului în lume nu este dezvoltată. Faptul dat a impus mai multe state să renunțe la desfășurarea procedurii notariale de autentificare, precum și a oricăror alte proceduri care necesită luarea consimțământului la distanță. Firește, orice act notarial este îndeplinit la cererea solicitantului, ceea ce presupune expunerea unei voințe a persoanei exprimate notarului. Însă, îndeplinirea actului nu întotdeauna este condiționată de verificarea acestei voințe. Respectiv, fiecare stat urmează să estimeze riscul pentru securitarea raporturilor juridice care poate fi produs ca urmare a unor acte notariale imperfecte. Doar recent, în urma adoptării Directivei (EU) 2019/1151 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește utilizarea instrumentelor și a proceselor digitale în contextul dreptului societăților comerciale [5], mai multe țări europene au introdus procedura de autentificare la distanță doar a actelor de constituire a societăților comerciale (de ex., Germania, Regatul Belgiei, Italia, Republica Portugheză, Regatul Spaniei). Această procedură este utilizată pentru acte de constituire tipice, având în vedere riscul scăzut de consecințe negative ce pot fi aduse solicitantului. În același timp, majoritatea țărilor a păstrat prezența fizică pentru autentificarea modificărilor și completărilor la actele de constituire.

În literatura de specialitate privind procesul de exprimare a consimțământului în cazul serviciilor de plată la distanță [6, p. 191-192], se evidențiază necesitatea de realizare a două condiții: a) solicitantul urmează să obțină toate informațiile/instrucțiunile necesare până la intentarea procedurii, astfel încât să fie în stare să deruleze conștient acțiunile proprii; și b) să fie posibilă realizarea dreptului la revocare (pentru caz de neînțelegere a acțiunii, eroare în operațiune tehnică săvârșită). În dezvoltarea primei condiții, alți savanți [7, 375-376] relatează despre necesitatea stabilirii unor relații contractuale prealabile, care ar conține explicarea operațiunilor tehnice ale plătitorului, astfel încât pentru prestatorul serviciilor de plată să fie clară voința plătitorului: de a efectua operațiune sau de a nu autoriza operațiunea. Drept consecință, dreptul la revocare nu va fi realizat.

Spre deosebire de luarea consimțământului în cazul serviciilor de plată, care au loc în format obiect (sistemul informațional al prestatorului serviciului de plată)-subiect (plătitorul), bazat pe tehnologia unui contract smart, în cazul procedurii notariale luarea consimțământului are loc în relația tradițională su-

biect (notarul) – subiect (solicitant). Ultimul format necesită mai mult timp decât durează primul. Iar lipsa unor tehnologii la îndemâna notarului în această parte crește nivelul de risc pentru societate, care participă în raporturi juridice, pentru stat, care garantează securitatea acestor raporturi juridice, și pentru notar, care este exponentul puterii de stat și garant patrimonial al acestor raporturi.

În pofida tuturor acestor riscuri, art. 5^1 alin. (4) din Legea nr. 246/2018, printre altele prevede că și *exprimarea consimțământului* poate fi realizată *fără prezența fizică a unor sau a tuturor persoanelor vizate, cu utilizarea mijloacelor de comunicare electronică, nu doar în procesul de întocmire a actului notarial electronic, dar şi în procedurile de întocmire a actelor notariale semnate ograf. Acţiunile respective pot fi realizate la distanţă, cu respectarea prevederilor prezentei legi, dacă o astfel de comunicare cu părţile nu periclitează imparţialitatea şi confidenţialitatea procedurii notariale.*

Luând în considerație nivelul ridicat de risc, cel mai probabil notarii vor refuza îndeplinirea actelor notariale la distanță, în temeiul art. 8 alin. (2^1) din Legea nr. 246/2018, dat fiind faptul că notarul permanent va avea suspiciuni, pe care nu le poți înlătura cu soluțiile tehnice existente.

- ✓ nu pot fi întocmite acte notariale la distanță, rezultatul pretins al cărora va fi constatarea unui fapt imposibil de sensibilizat de către notar prin soluții tehnice.

De ex., pentru notar poate constitui o dificultate certificarea faptului aflării unei persoane într-un anumit loc, deoarece această procedură presupune că solicitantul se află fizic în fața notarului, ceea ce nu se întâmplă în cazul îndeplinirii actului notarial prin comunicare la distanță.

În afară de dificultățile nominalizate, urmează să abordăm și alt subiect, legat de intervenția documentelor electronice în activitatea notarială. Această intervenție impune lărgirea competenței notarului, fără de care va fi imposibilă îndeplinirea procedurii notariale pe suport electronic, în general. În acest context se impune introducerea următoarelor competențe:

- □ certificarea echivalenței unui document electronic celui pe suport de hârtie. Prin această competență, orice document electronic va putea fi conversat în document pe suport de hârtie, cu atribuirea forței juridice de act notarial;
- □ certificarea echivalenței unui document pe suport de hârtie celui electronic. Prin această competență, orice document pe suport de hârtie va putea fi conversat în document electronic. Această competență nu trebuie să fie utilizată ca abuz de drept, din care motiv nu toate documentele pe suport de hârtie trebuie să fie pasibile conversiunii. De ex., un act de identitate nu trebuie să fie conversat, la fel nu trebuie să fie posibilă convesiunea

unui act juridic în formă simplă scrisă într-un document electronic certificat notarial, deoarece, indirect, rezultatul unei asemenea proceduri va fi apariția unui act juridic cu forța juridică a unui act în forma autentică.

- □ certificarea echivalenței unui document electronic într-un format unui alt document electronic în alt format. Documente electronice pot fi expuse în diferite formate (extensie). Ca urmare, pentru a păstra forța juridică a acestui document în alt format (altă extensie) este nevoie de o competența specială.
- □ certificarea extrasului din registrul de publicitate. În mod restrâns, această competență este identificată în art. 57 din Legea nr. 246/2018, care prevede certificarea timpului preluării datelor din registrele de publicitate, ţinute în formă electronică, cu toate că concomitent cu certificarea timpului preluării datelor, certificatul urmează să conțină și conținutul datelor extrase.

Spre regret, pe alocuri legiuitorul a mers pe calea egalării procedurilor notariale. De ex., în art. 46 alin. (5) din Legea nr. 246/2018, procedura de legalizare a copiei unui document pe suport de hârtie (când verificarea o face notarul) este egalată cu conversiunea unui document dintr-un suport pe alt suport (când acțiunile sunt realizate de o soluție tehnică). Iar în art. 48 alin. (3^1) din Legea nr. 246/2018, este menționat despre legalizarea electronică a semnăturii traducătorului – o procedură inexistentă, în loc de certificarea documentului electronic.

Cu toate că se discută demult, nu și-au găsit reglementare procedurile notariale cu participarea mai multor notari la îndeplinirea unui singur act notarial (de ex., la autentificarea unui contract de vânzare-cumpărare, cumpărătorul se află în fața unui notar, iar vânzătorul se află în fața unui alt notar).

În concluzie, conchidem că grabă în care au fost promovate modificări prin Legea nr. 126/2023, a creat nu soluții, ci dificultăți în implementarea activității notariale electronice și la distanță în Republica Moldova. În această situație, se propune ajustarea cadrului normativ pentru a permite apariția actelor notariale pe suport electronic și la distanță în Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. Legea Republicii Moldova nr. 246 din 15.11.2018, privind procedura notarială. În vigoare din 01.03.2019, cu unele excepții. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2019, nr. 30-37.
2. Legea României nr. 36 din 12.05.1995, notarilor publici și a activității notariale. În: Monitorul Oficial al României, 2018, nr. 237.
3. Legea Republicii Moldova nr. 126 din 26.05.2023, pentru modificarea

unor acte normative (dezvoltarea afacerilor la distanţă în Republica Moldova). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr. 210-212.
4. Legea Republicii Moldova nr. 135 din 14.06.2007, privind societățile cu răspundere limitată. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 127-130.
5. Directiva (EU) 2019/1151 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește utilizarea instrumentelor și a proceselor digitale în contextul dreptului societăților comerciale. [accesat: 30.06.2023] Disponibil pe: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32019L1151.
6. Bocșa, M.I. Încheierea contractelor de comerț internațional prin mijloace electronice. București: Universul Juridic. 2010.
7. Duma G.-A. și Șumandea-Simionescu I. În căutarea consimțământului în cazul plăților electronice. Scurte considerații din practica instituțiilor de credit. În: Revista română de drept privat, 2022, nr. 1, pp. 373-380.